

"כי ביום הזה יכפר עליכם,
לטהר אתכם מפל חטאתיכם,
לפני ה' תטהרו.
שבת שבתון היא לכם, ועניתם
את נפשתיכם חקת עולם"
(ויקרא, ט"ז, ל"א-ל"ב)

יום הכיפורים

יום כיפור

השכונה בשירות הסליחה. הבתים התרוקנו מאדם. ביום ההוא היה בית אחד לכולם – בית הכנסת של גוטה. בימי חול שימש הבית למגורים ובימי קודש הפך לבית האלוהים. ספרי קודש ותשמישי קדושה השתלבו בסלון התפילה עם כיסאות, שולחן וספה. חדר השינה הוסב והיה לעזרת הנשים החסודות, והול הדירה הפריד כהלכה בין המתפללים למתפללות. החלל נוכח ארון הקודש התמלא שורות מתפללים עוטי טליתות. בחצר דשא, ובדשא ילדים משחקים: תופסת, מחבואים, חמור ארוך וקפיצה משולשת. המתנ"ס האלו-הי שקק.

הלנה, כמו האחרים, הכינה עצמה ליום הכיפורים. טרם יום לבשה לבן, עטפה ראשה במטפחת משי לבנה, ספק טלית ספק הינומה, ועמדה מתבוננת ממרפסת ביתה בקומה השנייה אל בית הכנסת שממול. "מתני יהיה היזכור!" שאלה את המתכנסים לתפילה, "אני חייבת להזכיר כמה דברים להם ולאוקים". ואותי שלחה לחצר המשחקים.

בכל שנה, כנראה לפי תכנון מוקדם, עמד לשרותה ילד תורן שצעק מהחצר: "הלנה, הלנה, היזכור! הוא הבא בתור!" הלנה היתה נעלמת מהמרפסת וכהרף עין היתה עומדת נוכח ארון הקודש בבית הכנסת. ובאחת הושלך הס.

כל עוטי הטליתות נדהמים: "הרי זו רחבת הגברים!"
- מבוכה.

בתחילה עוד היו מסבירים: "זו טעות, תעברי לחדר הסמוך". היא היתה מישירה מבט ומבהירה: "זו לא טעות, אני במקום הנכון". ובתנועה חדה היתה מפנה גבה למתפללים, פניה אל ארון הקודש, וקולה רועם בדממה: "על דעת המקום ועל דעת הקהל, אני, הלנה, נציגה של משפחה שנכחדה, באתי לפני כבודך, בשם נדר שנדרתי, בשם תפקיד שלא אני בחרתי, אני מזכירה נשמות. ורק אתה יודע למה דווקא אני. אני עומדת פה במקומם; אילו הם היו, היו הם עומדים ליד ארון הקודש ואני, אז גם אני הייתי במקומי".

ובאחת על סף הבכי, היתה מפנה מבט אל הקהל הנועץ עיניים בגבה: "מה אתם מסתכלים?! זו בכלל לא אני, אני כל מי שאיננו פה!" ושוב היתה משיבה פניה אל ארון הקודש. מכווצת היתה כולה, ומטפחת המשי הלבנה, שנדמה היה תחילה שהיא ספק טלית ספק הינומה, משנה צורה: הלנה בלבן כמו המת בתכריכו. אחרי עוד רגע קל שוב החזירה מבט אל הקהל:

"רק בשמות פרטיים אקרא", התחייבה כמו בשבועה, "כדי שלא תתעכב חלילה התפילה".

הרב נתן סימן, הבין שאחרת לא ניתן. והלנה היתה מונה את השמות: "יזכור אלוקים את קובה, את משה, את אהרון, את זליג, את יודל, את קלמן, את פנחס ואת אפרים..." תחילה את שמות הגברים ואחר-כך את שמות הנשים: "את פרידה, את פפה, את גולדה, את נינה..." אצבעות ידיה הארוכות והדקות נעות היו כמו ועדת ביקורת בזו אחר זו, לכל שם אצבע, לכל אצבע שם, ופריסת האצבעות מתואמת עם מספר השמות. והרשימה של הלנה ארוכה.

ובבית הכנסת שתיקה.

בקהל הגברים היה ניכר שיבש הגרון והתלחחו העיניים, ובעזרת הנשים העבירו ממחטות לעצור את הדמעות הניגרות. מארון הקודש המשיכו לבקוע ניגונים, ובזה אחר זה עלו לאוויר השמות – לכל שם בכי משלו. בסוף הרשימה כבר לא נשמע בכייה של הלנה, אלא יבבה של מקהלה שלמה. לסיום היתה מודה לכל מי שעזר לה לקיים שבועה, ויוצאת מבית התפילה.

קינת יום כיפור נמשכה כהלכתה.

כך, כל שנה, ביום כיפור בבית הכנסת בשכונה.

ובחצר, המשיכו הילדים במשחקים של יום הכיפורים.

כשהלנה נעלמה מהמרפסת, נעלמתי אני מחצר המשחקים ומן החלון האחורי של בית הכנסת ראיתי את המתרחש אל מול קודש הקודשים. הארון הסתיר את המראות, את המבט, את הכאב, אבל לא יכול היה לקולות. תחילה שמעתי, אחר-כך הצצתי על קצות האצבעות לראות, אחר-כך הספיקה מתיחת צוואר; וכך כל שנה ידעתי יותר. כשהייתי מספיק גבוהה, נבנה בית כנסת אחר בשכונה, מפואר ומהודר, ובית הכנסת הזה נסגר.

והלנה, בכל יום כיפור עמדה במרפסת ביתה ובשעת הזכרת נשמות קראה בשמות. בלי קהל, בלי רב, בלי מתפללים, רק בפני האלוקים.

ליזי דורון, מתוך הספר "למה לא באת לפני המלחמה"

(מתוך אתר: 'נאוה תהילה')

מאוריצי גוטליב--1878 "יהודים מתפללים ביום הכיפורים"

כשיום הכיפורים בא להתארח

פעמים (לא מעטות) משתלבת קדושת יום הכיפורים עם קדושת השבת (אי"ה גם בשנה הבאה – תשע"ה). בשבת הקרובה כמעט ולא נחוש ולו באחד מסממני השבת המוכרים לנו. תפילות השבת, מאכלי השבת המיוחדים והסעודות, ניגוני הזמירות – כולם נדחים הם מפני תוקף קדושתו של יום הכיפורים. האם קדושתו של יום הכיפורים אכן גדולה יותר מקדושת השבת?

אמנם אין לנו מכשיר שמודד קדושה, אבל מעולמה של הלכה נוכל ללמוד מי חמור יותר, וממילא מי קדוש יותר. המשנה במסכת מגילה קובעת את מספר העולים לתורה בכל יום ומועד (פרק ד, משנה ב):

זה הכלל: כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב (ראש חודש, חול המועד) – קורין ארבעה. ביום טוב – חמישה. ביום הכפורים – שישה. בשבת – שבעה.

הגמרא (בבלי מגילה, דף כב ע"ב) מסבירה שמספר העולים בזמנים השונים נובע מהצורך להדגיש את יתרונו של כל יום על חברו: בראש חודש וחול המועד, שיש בהם קרבן מוסף – עולים ארבעה, ביום טוב, שאסור בעשיית מלאכה – עולים חמישה, ביום הכיפורים, שהמחלל אותו ענוש **כרת** – עולים שישה, ובשבת, שהמחלל אותה ענוש **בסקילה**, שהיא החמורה שבעונשים – עולים שבעה.

אם שבת חמורה יותר, כפי שראינו, כיצד נדחית היא מפני יום הכיפורים? כך מצטט ש"י עגנון בספרו 'ימים נוראים' (עמ' רכח):

כשמזדמן לשבת קודש אורח הגון כגון ראש חודש הוא נותן לו תפילה אחת (שכן כשחל ראש חודש להיות בשבת מתפללים תפילת מוסף מעין מוסף של ראש חודש ולא של שבת). וכשמזדמן לשבת אורח גדול מראש חודש כגון יום טוב הוא נותן לו כל התפילות (שכן כשחל יום טוב להיות בשבת מתפללים כל התפילות של יום טוב ולא של שבת) אבל שום סעודה אינו נותן לו. אמנם כשמזדמן לשבת אורח שהוא גדול מאוד שאין גדול ממנו, היינו יום הקדוש, יום הכיפורים, הריהו נותן לו כל התפילות וגם כל הסעודות! (ספורים ומאמרים יקרים)

נראה כי המעלה הגדולה במפגש זה נתונה דווקא לשבת שעם כל גדולתה – מתכופפת בפני מי שקטן ממנה.

השבת שמכניסה אורחים.

השבת שמוותרת.

השבת שמשלמת מחיר על כיבוד הזולת.

גמר חתימה טובה ו...שבת שלום!

קובץ הלכות סוכה

"החיבור הזה לא חיברתיו ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר..."
(הקדמת הרמח"ל ל'מסילת ישרים')

בניית הסוכה:

1. "בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים; כָּל-הָאֶזְרָח, בְּיִשְׂרָאֵל, יֵשְׁבוּ, בַּסֻּכּוֹת. לְמַעַן יִדְעוּ דַרְתֵּיכֶם, כִּי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאֵי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (ויקרא כג, מב-מג). נצטוונו לשבת בסוכה שבעה ימים (טו-כא בתשרי) זכר לענני הכבוד בהם הושיב הקב"ה את בני ישראל במהלך שנות הנדודים במדבר (שוי"ע או"ח סימן תרכה, א). נהגו להתחיל את בניית הסוכה כבר במוצאי יום הכיפורים כדי לצאת ממצוה למצוה (סימן תרכד, ה).
2. את הסוכה יש לבנות תחת כיפת השמים ולא תחת אילן או תחת גג (סימן תרכו).
3. הגודל המינימלי של סוכה כשירה - שבעה טפחים אורך על שבעה טפחים רוחב (56 * 56 ס"מ) בגובה עשרה טפחים (80 ס"מ) (סימן תרלד, א). גובה מקסימלי - עשרים אמה (כ-10 מטרים) (סימן תרלג, א).
4. הסוכה נקראת בשמה על שם הסכך. שלושה תנאים הם לסכך כשר: א. שיעשה מן הצומח על הארץ (ולא מפלסטיק, עור או מתכת). ב. תלוש ולא מחובר לקרקע (ולא בענפי אילן). ג. אינו מקבל טומאה (ולא בכלי עץ או פירות וירקות). נהגו לסכך בענפי דקל או מחצלות שמיועדות לסיכוך. אין לסכך במחצלות שמיועדות לשיבה.
5. אסרו חכמים לסכך בעשבים שריחם רע, וכן לא בעלים שנושרים (כגון ענפי אקליפטוס) כדי שלא יצא מן הסוכה בגלל הריח או הנשורת (סימן תרכט, יד). מסיבה זו, ראוי שלא למקם את הסוכה ליד פחי האשפה בגלל הריח (סימן תרל, משנה ברורה ס"ק ד).
6. יש לסכך את כל שטח הסוכה בסכך כשר. שטח שאינו מסוכך (אוויר), פוסל את הסוכה אם יש בו שלושה טפחים (24 ס"מ) בין באמצע הסוכה בין מצידה (סימן תרלב, ב).
7. סכך פסול פוסל את הסוכה מצידה רק אם יש בו ארבע אמות (1.92 מטר). לכן, ניתן להוריד רעפים במרפסת ולסכך על גביהם למרות שהרעפים הצמודים לדופן נשארים במקומם בתנאי שהמרחק בין הסכך הכשר לדופן קטן מ-1.92 מטר. דין זה נקרא 'דופן עקומה' - רואים את הדופן כאילו מתעקמת, והסכך הפסול נחשב כחלק מהדופן. אין לישון או לאכול מתחת לסכך הפסול למרות שאינו פוסל את הסוכה (סימן תרלב, א).
8. סכך פסול באמצע הסוכה פוסל אותה אם יש בו ארבעה טפחים (32 ס"מ) (סימן תרלב, א).
9. סוכה כשרה היא סוכה שצילתה מרובה מחמתה. נהגו שלא להעמיס על הסכך כדי שיראו הכוכבים דרך חורי הסכך, אבל גם סכך מעובה שלא ניתן לראות דרכו את הכוכבים - כשר (סימן תרלא, א).
10. לפני הנחת הסכך יש לוודא שיש לסוכה שלוש דפנות כשרות. סוכה שדפנותיה נבנו לאחר הנחת הסכך - פסולה.
11. אין להניח את הסכך על דבר שפסול לסיכוך. לכן יש להניח את הסכך על גבי קרשים שכשרים לסכך. גם את חיבור הסכך לסוכה ראוי לכתחילה לעשות מחוטים מן הצומח (כגון חוטי פשתן). אם הסכך יציב גם ללא קשירה והקשירה נעשית על מנת שהסכך יעמוד ברוח סערה ניתן לקשור את הסכך גם באזיקונים מפלסטיק. בדיעבד - סכך שנשען או עומד על דבר שפסול לסכך - אינו פוסל את הסוכה - (סימן תרכט, ח ובמ"ב ס"ק ז).

12. כל חומרי הגלם כשרים לשמש כדפנות ובתנאי שלא יבנה דופן מדבר שריחו רע (סימן תרל, א).
13. הדפנות חייבות לעמוד ברוח מצויה ולא להתנדנד ברוח (סימן תרל, י). לכן, כדאי לבנות את הדפנות מחומרים יציבים (קירות הבית, לוחות עץ). אם משתמשים בסדינים שזזים מעט ברוח, כדאי להוסיף שלושה קרשים לאורך הדופן כאשר בין קרש לקרש מפרידים לכל היותר 23 ס"מ, ובסה"כ הם מגיעים לגובה של 80 ס"מ (הקרש הנמוך במרחק 23 ס"מ מהקרש, ומעליו קרש נוסף במרחק של 23 ס"מ מהקרש הראשון). קרשים מתאימים לפי מידה ניתן להזמין בנגריה מייד לאחר יוה"כ.
14. כאמור, גובה מינימלי של דפנות הסוכה הוא עשרה טפחים (80 ס"מ). אין חובה שדפנות הסוכה תגענה עד לסכך, אבל הן צריכות להיות מכוונות מול הסכך (סימן תרל, ט). לכן, אפשר להשאיר את חלקה העליון של הדופן חשוף כדי לאפשר משב רוח.
15. הדפנות אינן יכולות להיות תלויות באויר, אלא הן חייבות להיות סמוכות לקרקע (סימן תרל, ט).
- המרחק המקסימלי של הדופן מהקרקע הוא פחות משלושה טפחים (23 ס"מ).
16. דפנות הסוכה, הסכך והקישוטים מוקצים למצוותם כל שבעת ימי החג. לכן, אין לאכול מהפירות שניתלו בסוכה לקישוט עד לאחר שמחת תורה (סימן תרלח, ב).

ישיבה בסוכה:

17. כיצד מקיימים את מצות הישיבה בסוכה? אוכלים, שותים, ישנים ודרים בסוכה כל שבעת הימים, בין ביום ובין בלילה כדרך שאדם דר בביתו בשאר ימות השנה. וכל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע. כיצד? הכלים הנאים והמצעים הנאים - בסוכה, וכלי שתיה - בסוכה, אבל סירים וכלי בישול - מחוץ לסוכה (סימן תרלט, א).
18. אכילת כזית פת בליל ט"ו בתשרי בסוכה היא חיוב מן התורה. בשאר ימי החג אין חיוב לאכול בסוכה אלא אם כן אוכל אכילת קבע (סימן תרלט, ג).
19. בכל פעם שנכנסים לסוכה כדי לאכול יש לברך - 'אקב"ו לישב בסוכה'. מי שלא יצא מהסוכה בין אכילה לאכילה לא יברך על אכילתו השניה (סימן תרלט, ח). גם מי שנכנס לסוכה כדי לישון בה - יברך.
20. אכילת ארעי של פירות ומים פטורה מן הסוכה, ואם אוכלים בסוכה אין לברך על אכילה זו 'לישב בסוכה'.
21. כשאוכלים ארוחה מלאה בסוכה יש לברך 'לישב בסוכה' גם אם לא אוכלים לחם (סימן תרלט, מ"ב ס"ק מח). הספרדים נהגו לברך 'לישב בסוכה' רק על אכילת כזית פת או קביעת סעודה על 'מזונות'.
22. יש שנהגו שלא לישון בסוכה מכיוון שמצוות סוכה היא לדור בה כאילו זה ביתו, ובמקומות רבים בני הזוג אינם יכולים לישון יחד בסוכה (סימן תרלט, ב).
23. נשים פטורות ממצוות סוכה מכיוון שזו מצוות עשה שהזמן גרמא, ואם רוצות יכולות לקיימה ואף לברך על ישיבתה (סימן תרמ, א). נשים ספרדיות נהגו שלא לברך על מצווה שהן פטורות ממנה.
24. ילדים מגיל חמש-שש חייבים במצוות סוכה מדרבנן כמו גדולים כדי לחנכם במצוות (סימן תרמ, ב).
25. חולה, אפילו שאין בו סכנה, אלא רק חש בראשו, והשהייה בסוכה מקשה עליו - פטור מן הסוכה (סימן תרמ, ג).
26. נחלקו הפוסקים אם מטיילים חייבים בסוכה בימי חול המועד. יש שפטרו על סמך דברי השו"ע "הולכי דרכים ביום - פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. הולכי דרכים בלילה - פטורים בלילה וחייבים

ביום" (סימן תרמ, ח). ויש שחייבו והסבירו שהפטור של הולכי דרכים הוא רק כשהולך לצורך פרנסה ומסחר אבל לא לצורך טיול ותענוג (אגרות משה או"ח ח"ג, צג). כיום ניתן למצוא סוכות במקומות רבים בארץ. כדאי מאוד לתכנן את הטיול מראש ולעצור לאכילה במקומות שיש בהם סוכה. אם אין סוכה בנמצא ניתן לאכול ללא סוכה.

'ופרוס עלינו סוכת שלומך, סוכת רחמים וחיים ושלוש'

הרב ארי

למשה בן צבי
אתך באבלך במות אחותך
שלומית פורת ז"ל
(שנפטרה בשיבה טובה)
קיבוץ סעד

נר ליכרון-

י"ח תשרי- יום פטירתו של חברנו שמחה ידידיה ז"ל (תשס"ב)
כ"ג תשרי – יום פטירתה של חברתנו טובה דרורי ז"ל (תשס"ט)

ארבעת הא"מ

אי"ה, ביום שני הבא תהיה מכירה של 'ארבעת המינים' ברחבת בית כנסת.

היתרונות בקניה בדרך זו היא בכך שאפשר יהיה לבחור ולקנות גם חלק מהפריטים, והרב ארי יעשה בקרה על האתרוגים. כמו כן, הלולבים הם מסעד וניתנים לבחירה.

ישנן אלטרנטיבות נוספות לקנייה.. ולכן בניגוד לשנה שעברה, לא נארגן הרשמה מוקדמת.

וצאת דת

צדכון..

לכל המעוניינים לבקר את יעקב מוסנזון, הוא עבר לבית אבות ה"שלוש" בבאר שבע, רחוב יד ושם 18, קומה 6. הוא מרגיש שם טוב מאד!

בכרכת שנה טובה - יהודית אוסנזון

ימי ראש השנה ושבט 'שובה' - עברו עלינו באינטנסיביות רוחנית וקולינארית. היה זה אתגר רציני עבור העוסקים בבישול, ובפרט אם נקלעו להיות בצד המארח ונדרשו לספק את הביקושים הכבדים. ונעבור לתפילות..

זכינו ל'סוללת חזנים' אשר לכל אחד מהם יתרון משלו, ובכולם יחד מקופלים כל היתרונות כולם, אשר מפורטים בפיוט: 'הנני העני ממעשי' (הנאמר על ידי הש"ץ קודם תפילת מוסף לראש השנה). לא פלא שכ-700 מתפללים צבאו על בית הכנסת בכדי להיות חלק מהמעמד. נמשיך ב'בעל תוקע' עליו נאמר: "כלביא יקום וכארי יתנשא". מהרגע בו מתקרב החזן לקטע התקיעה בשופר והילדים כבר מצטופפים לרגליו, נוטל הוא את שופרו הצנוע, מקרבו לפיו ומחכה להוראה. הרב ארי מקריא לו בקול נמוך - 'תקיעה' מאותת לו ברוגע בעיניו, ולפתע נשמע קול זעקה המפלח את חלל בית הכנסת- מהוויטראז' שמאחורי ארון הקודש ועד לירכתי 'אוהל הנשים' שבכניסה. קול תרועה המרעיד את הכתלים, מרקיד את החלונות ומזקיף את יריעות האוהל השמוטות. שלא כמו בעלי תקיעה הדיוטות המתנפחים ומאדימים, מתחילים חזק ונחלשים, רועדים ומתייצבים, שומר לביא שלנו על טון קבוע, עד כדי כך שהיו שחשדו שמדובר ב'שופר חשמלי' או בהקלטה מוכנה מראש (באישור 'צומת' כמובן...). וכשמגיעה התקיעה הגדולה בתום היום השני, מתחוויר לנו כי ניצל עד כה, אך מעט מאד מכוחו. 'מחשבי הזמנים' מביטים בשעונם בפליאה כיצד עובר הזמן והתקיעה אינה מסתיימת עד כדי חשד אמיתי שמדובר בתופעה על טבעית. לבסוף, חס הוא על הקהל, הן מחמת התפילה המתארכת והן מבחינת הבטן המקרקרת, שולף את השופר מפיו, וטופח לו על גבו, ספק לשם הניעור וספק לשם הכרת תודה על כך שעמד במשימה בכבוד. ונעבור לשיעורים המגוונים..

בליל ראש השנה נשא הרב ארי את דרשתו: 'מה עושים בראש השנה' ועניינה - עמידה על הסיבה והצורך בהמלכתו של הקב"ה עלינו. הדרשה נישאה בפני כל קהל מתפללים בין מנחה לערבית, במעמד הומה ומאתגר.. למחרת לאחר תפילת ערבית נשארנו לשמוע את שיעורו בנושא: 'אילו של אברהם'. פרשת העקדה - 'והאלוקים נסה את אברהם' משמשת כדברי האברבנאל כ'נס ודגלי' ביחסים שבין האדם לבוראו. האיל הוא **רצונו האמיתי** של אברהם שהתגשם רק לאחר שביטל את רצונו בפני הקב"ה - "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו" (אבות ב'). ביום השני של ראש השנה, שמענו את שיעורה של גילי זיוון - "היום הרת עולם" בו התייחסה למושג 'הריון' ו'הורות' המייצג את הקשר שבין העם והאדם- לבין הבורא. גילי ציטטה מירמיהו את הפסוק ממנו נלקח הביטוי ונשתל בפיוט, אולם במקור המשמעות היא אחרת לגמרי: "...ותהי לי אמי קברי ורחמה הרת עולם" (כ', י"ז) שם מייחל הנביא לעצמו כי הריונה של אמו יימשך לנצח-לעולם, כך שלא ייגזר עליו להיוולד. סיימנו בהקראת השירים - "עטוף ברחמים" (אהוד בנאי). ו"לידה" (נאוה סמל) בו מדמה המשוררת את בכיו של התינוק היוצא לאוויר העולם, לקול השופר בסיום תפילת נעילה. לאחר תפילת ערבית שמענו את שיעורו היצירתי של ד"ר משה לביא (חתנם של רותי ואלי שלויף) אשר נהגה במהלך אחת מנסיעותיו בעת ששמע את שירו של שלום חנוך- "פראגי". שלום חנוך- זמר רוק ישראלי מחבר שירי מחאה שחלקם אנטי דתיים, חיבר שלא במודע שיר הנשען על עקרון הפיוט והמקורות הדתיים לעילא ולעילא.. ב'שבט שובה' בבוקר, שמענו את שיעורה של מרים סמואל (אמו של גדי סמואל, מרצה לתנ"ך) המתאר את הרצח הנוסף שבוצע סמוך לרצח גדליה בן אחיקם בידי ישמעאל בן נתניה. ישמעאל שעמד בראש מחנה המתנגדים לגדליה - 'נציג הבבלים', תמך דווקא ב'מצרים' והספיק לטבוח בעוד קבוצה של שמונים אנשים אשר הגיעו משילה מהם נותרו רק עשרה שהציגו את נאמנותם. קינחנו את 'שבט שובה' בשיעורו של הרב ארי על הקסם שבתפילת 'כל נדרי'. מדוע דווקא העיסוק בנדריים מקבל חשיבות כל כך גדולה? אולי זאת המנגינה שממגנטת את הציבור וכובשת בכל שנה את שיאי הרייטינג בין שאר התפילות האחרות? לאחר דיון מפולפל בנושא נדריים, הגענו לדבריו המשכנעים של הרב סולובייצ'יק בספרו 'על

התשובה – "אדם מטבעו נוטה לעבוד עבודה זרה...בדמות תרבות מזויפת...דעת קהל, האידיאל של היופי, התאוה לנהנתנות... עבודות זרות אלו המטילות על האדם 'נדריים וקונמות' כובלות אותו, מחזיקות בו... הוא יכול להשתחרר מהן כשהוא נכנס ליום הכיפורים.. ואלהן אנו מכוונים בתפילת כל נדרי כשאנו אומרים - 'שביתין ושביקין, בטלין ומבוטלין, לא שרירין ולא קיימין'.

ביום ראשון- לאחר שדילגנו על ארוחת הבוקר מחמת הצום ובהתאם להחלטות, שבו את עינינו תצלומיהם של 14! 'ילדי השנה' שנולדו בשנה החולפת והוצגו, על לוח נאה ומושקע בכניסה לחדר האוכל לרגל ראש השנה. תודה למוריה פולק על העיצוב והביצוע ולאורי יערי המתמיד שנה אחר שנה במלאכת צילום התינוקות. לא קל לתפוס תינוק בפוזה הנכונה..

ביום שני- בארוחת בוקר חגיגית, ציין צוות הנהלת חשבונות את סיום עבודתה של שפרה ניר. במשך כשישים שנה עבדה שפרה בהנהלת החשבונות. עבודתה המסורה והמדויקת שרתה את הקיבוץ במשך השנים, ועל כך אנו מודים לה מאד. זיכרונות הועלו מהימים הראשונים של הקיבוץ, ומהזמנים בהם לא היה מחשב. כמו כן צוינה לשבח עבודתה של שפרה בניהול נושאי המשקפיים, שסייעה לחברים בתחום זה שנים רבות. יישר כוח, ותודה רבה לשפרה- דיווחה רחל ברזלי.

ביום שלישי- הוצגו לראווה על הלוח, חולצות בצבע לימון-זרחני, לקראת 'מרוץ סעד' שיתקיים בחודש הבא. 'ועדת תרבות' שאינה חדלה בעצמה 'לרוץ' עם רעיונות חדשים, מספקת לכולנו אתגר מקורי ששכרו בצידו - שיפור הכושר הגופני בתוספת חולצה המגנה על ההולכים והרצים- בלילה. זה הזמן להתאמן ולפתח את השרירים במטרה שעד למרוץ יהיו בלי נדר - גם 'שרירין' וגם 'קיימין'..

גמר חתימה טובה!

יורט קימלמן

לילדי כיתה א'

ברכות ואיחולי הצלחה שלוחים לילדי כיתה א' החדשים:

אבן חן דביר, אלון אבישי, בלומנטל יהב, גולן אמיתי, גייבל מעיין, גינזברג מיטב, דנין גבע, ויס אורי, יערי טהר, לביא רוני, סולומון תמר, סט תמר, פרייד מעיין, עקיבא עברי, צ'ימבליסטה דן, קרב-אל הלל, רועי אפק, שהם עפרי, שילר מלאכי, שלומי שיר-הלל, שקלאר בארי.

בשם ו. חינוך והקיבוץ כולו, אנו מאחלים לכם שנות לימודיים מחכימות ומהנות. שתרחיבו את אופקיכם, שתדעו לשאול שאלות ולקבל תשובות שתמשיכו לשמוח ולהצליח. שנה טובה לכם ולמשפחותיכם. ולכל ילדי סעד שנות לימודים טובה ומועילה. שתהא שנת העמקת דעת.

אורלי וידס

40 שנה למלחמת יום כיפור – זיכרונות

במלאת ארבעים שנה למלחמת יום כיפור לא אוכל לשכוח את המלחמה הנוראה הזו ואת הרגשתנו שאם המצרים יעברו אותנו - מדינת ישראל בסכנה.

טובי לוחמי גדוד הסיור, וכן לוחמים מהפלס"ר נפצעו ונהרגו, ומכולם איני יכול לשכוח את חברי הטוב **אפרים ישראלי** בן קיבוץ דברת (אחיה של זהבה). מידי שנה אני חושב לאן היה מגיע היום בכל תחומי החיים. אפרים מייצג עבורי את הטופ ומייצג גם את כל הלוחמים שנהרגו.

מצורף הספד שכתבתי לזכרו לרגל מלאות 35 שנה למלחמת יום הכיפורים, בדברת. מרוב התרגשות אילנה הקריאה אותו במקומי בבית הקברות--

חלפו להן 35 שנה מאז המלחמה הנוראה ההיא.

מלחמה שהשאירה צלקות בכל שכבות העם.

לעתים נדמה לי שהכל אירע רק אתמול.

בכל שנה בהתקרב הימים הנוראים אני נזכר באירועים הדרמטיים הקשורים ביום כיפור ההוא.

ובכל שנה, בתקופה זו, אני מוצא קטע בתפילת מוסף של ראש השנה

כמתאים במיוחד לאופיו של אפרים ז"ל.

הפסוקים לקוחים מספר ירמיהו וספר יחזקאל, ולאחר מותו של אפרים שורות אלו קבלו משמעות חזקה וייחודית עבורי, כתזכורת לצחוקו ואישיותו של אפרים ידידי.

"זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

ונאמר: זכרתי את בריתי אותך בימי נעוריך והקימותי לך ברית עולם.

ונאמר: הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים

כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'."

כך אני זוכר את אפרים, כולו חיוכים יורד מהטנק, ואנחנו מתחבקים, בוחנים האחד את השני ורואים ש...בינתיים אנחנו מתפקדים כראוי..

לאחר יומיים של מלחמה איתרע מזלי והתפרק גדוד הסיור של האוגדה.

פיצלו אותנו לפלוגות סיור של חטיבות סדירות. אני שובצתי לפלס"ר חטיבה 460 לכל אורך המלחמה.

בכל ערב בעת הכינוס נפגשנו אפרים ואני, ומסרנו אחד לשני את התדר וכך היינו מדברים באותם הימים.

אני לא יכול לשכוח את הפרידה האחרונה מאפרים.

בערב צליחת התעלה, התכוננו, למדנו את הציר המקביל לפריצה.

באותו הערב ממש, אמר לי אפרים שנודע לו שדדי אחיו נפצע קשה והוא נמצא בבית חולים.

אפרים אמר כמה הוא שמח שדדי כבר לא משתתף בלחימה, והוא מרוצה להיות לבד במערכה.

נפרדנו בחיבוק. סיכמנו שעם גמר הצליחה ניפגש שוב.

כששמעתי בקשר שאפרים נהרג, חרב עלי עולמי.
אפשר לומר שמאותו הרגע הכלי שלי כבר לא לקח שבויים, והמבין יבין....

אפרים נפל ולמזלו לא ידע שגם אחיו דדי נפטר ימים ספורים אחריו.

בני הקטן-שכיום הוא כבר בן 18 ועומד לפני גיוס- נולד כפג, בחודש השביעי להריון. במשך חודשיים עד לברית המילה קראנו לתינוק "אין-שם".

כשגדל מספיק ויכולנו לתכנן את ברית המילה, ראינו אילנה ואני שהתאריך המיועד קרוב לתאריך בו נפל אפרים. הודענו לזהבה ולנחמה שהחלטנו להעניק לבננו גם את השם אפרים ובכך להנציח את זכרו של חברי הטוב והיקר ואכן דורון נקרא דורון אפרים.

אני זוכר את אפרים ומתגעגע, ובמיוחד בתקופה זו של השנה, נזכר בחיוכו, בטוב לבו, בחריצות ובמסירות שכה אפיינו אותו. ומעל לכל - אהבתו הגדולה למשפחתו. --

אויס'ה אינלפרט

יונה

אֶת יוֹנָה אֲנִי מְרַגֵּשׁה בַּבֶּטֶן.
כֹּל מִשְׁבְּרִיךְ וְגִלְיִךְ עָלַי עֲבְרוּ
מִפּוֹצְצִים לִי אֶת הָרַחֵם
מִקְדָּשׁ הָרַחֲמִים
וְכֹל הַמִּים הַמְּאֹרָרִים הָאֱלוֹ שָׁם
שֶׁנִּמְתְּקוּ וְלֹא בָּאֲחַת.

אֶת יוֹנָה אֲנִי מְרַגֵּשׁה בַּבֶּטֶן
כּוֹתֵב לִי הַרְהוּרִי תְּשׁוּבָה מִבְּפָנַי
חוֹרֵט לִבִּבּוֹת וְחִיצִים עַל גִּזַּע קִיקִיּוֹן
שׁוֹתֶה לִי אֶת כָּל הַמִּים
מִנְסָה לְצֵאת מִבְּעַד לַגְּרוֹן שְׁלִי.
וְאֲנִי מְקִיָּאָה בְּכִי
וְיוֹנָה נִשְׂאָר בְּפָנַי.

כנרת- פולק סמואל

בן ארבעים לפינה' – אבט אפוקח לאחמה ה'יא

אספר: בן' א'נלברט

השבוע נפגשתי עם ראשי שרות הביטחון הכללי, המשרתים באזור הרצועה - ב"מעוז מול עזה". הם בחרו לציין את הרמת הכוסית לשנה החדשה דווקא במקום זה. בפתח דבריי אמרתי בהתרגשות שבשבילי מפגש זה הוא סגירת מעגל ולמידת לקח.

"לפני ארבעים שנה הייתי על שפת התעלה בערבו של יום כיפור, דיווחנו על רשתות הסוואה שהמצרים מורידים מעל אמצעי הלחימה, ואיש לא שמע את קולנו. היינו כל עם ישראל זוחי דעת, וחיינו באופוריה שבנינו לעצמנו, מתוך גאווה ועודף ביטחון.

הדבר המזעזע היה, שלאחר זמן התברר שאפילו הייתה אמירה צבאית מדינית: 'לא נורא ששתי חטיבות יושמדו', יש מספיק זמן עד שהמצרים יגיעו לאזור ישראל.

למחרת, בעיצומו של יום הכיפורים, מצאנו עצמנו במלחמת הישרדות, עם גילויי אומץ נדירים של רצון להצלת חיים, והגנה עצמית. מספר פעמים ביומיים הראשונים לחימה, ניסינו לחלץ את חיילי המוצבים: 'מפצח' - שאת רוב חייליו חילצנו, וממעוז 'המזח' - שאליו לא הצלחנו להגיע.

מעמדת תצפית חשובה הצלחנו לכוון את הטנקים של חטיבת דן שומרון, לביצוע מארב מוצלח ב'ואדי מבעוק', כנגד טנקים מצריים, שנבלמו והושמדו ממערב לקו המתלה.

מספר פעמים במהלך ימי קרבות הבלימה, ראינו את המוות 'נשקף בחלוננו ואין לאל ידנו'. חברים טובים נפלו בקרבות, ותחושה קשה מלווה אותי מאז. הרי הנפגע יכולת להיות אתה...

לבנו, עדיאל חיים, קראנו ע"ש חברי הטוב חיים אלון שנפל בקרב הבלימה. 'יד המקרה' הפרידה בינינו בנגמ"שים, כך שרוב יושבי הנגמ"ש של חיים נהרגו, ואנחנו המשכנו הלאה. השנה קראתי את הספר של דוד גרוסמן 'אישה בורחת מבשורה'. לא אהבתי את הספר למרות שהזדהיתי מאוד עם ה'מסע בשביל ישראל'. בעיקר הזדהיתי עם הדמות 'אברהם' שהיה בהלם קרב מאותה מלחמה. אני מכיר ומלווה את אלו שלא התאוששו, וגם את אלו ששריטה זאת הובילה אותם ליתר אחריות ועשייה. הרגשנו שעם ישראל חזק ממנהיגיו. למרות שהם היו מוכנים להקריב אותנו כבשר תותחים, התאוששנו, חצינו את התעלה, ונעצרנו בקו הק"מ ה-101 מקהיר. כאשר עלינו על גיבל עתקה בהליכה רגלית, והרחקנו באש חיה את המנסים לפגוע בנו, אז הרגשנו שמהו השתנה. ממובסים נעשינו בעלי שליטה.

למרות שניצלתי, המלחמה השאירה בי 'שריטה קשה' עם המון כאב ורוגז מחד, ומאידך הגבירה בי את תודעת השליחות שלא עוד!

"היום, כשאני רואה אתכם, במבטכם החודר, בחשיבה המעלה ספק, בחדירה שלכם לעומק - תרתי משמע, אני מרגיש שמהו משתנה. אתם תבחנו את הדברים לעומקם, ולא תתנו שיפתיעו אותנו כבעבר".---

וכך התחלנו את סיורנו ב'מעוז', מסקירת העבר ותרומת חברינו הוותיקים ליצירת עוטף עזה, ועד ימינו - שבהם שותפים אנשי שירות הביטחון בשמירה על האזור.

”פזיכרון הקהילתי – סוד האולת הפרט והכלל”

דברים אלו הם הרחבה של דברי הבעש”ט שדיבר על מהות ראש השנה כיום הזיכרון. גם עבורנו, אזכרת הנפטרים - חברי הקהילה, היא כפרה לנפטרים, וגם זכות לנו כקהילה ממשיכת דרך. השנה קיבלנו החלטה להזכיר את שמות חברי הקבוצה בניה ובנותיה, ביום הכיפורים. האזכרה תהיה בקריאת שם החבר / החברה ושם המשפחה. האזכרה תאמר לאחר תפילת ה'יזכור' הפרטית של כל אדם לקרוביו. בקהילת סעד לא נוהגים לצאת מבית הכנסת בתפילת ה'יזכור' הפרטית, אלא לומר את התפילה לשלום המשפחה. מן הראוי שכל המתפללים יהיו נוכחים באזכרה הציבורית. לצורך מעקב יותר קל אחרי שמות הנפטרים, הדפסנו את שמותם ואת שנת פטירתם. הדפים יהיו מונחים בבית הכנסת, ולפני התפילה יהיה ניתן לקחתם. נבקש, בתום התפילה להחזיר את הדפים למקומם, כדי לשומרם לימי אזכרת הנשמות ברגלים הבאים. במועדים אלו לא יוזכרו שמות הנפטרים.

’לקחי האוהל’

משהו כללי שאני מקווה שיעזור ... לפחות חייבים לנסות. בגלל הרצון של חברות רבות להיות שותפות בתפילה, השקענו מחשבה, ממון וזמן כדי לחבר אותן לקהילה ולתפילה, והקמנו אוהל מיוחד לשם כך. דא עקא, חלק מהאוהל מהווה מבואה לכניסת הגברים לבית הכנסת. פנו אלינו חברות שהתפללו באוהל, שישנן הפרעות ורעש רב, הן ע”י הגברים היושבים במבואה, והן ע”י הילדים המתרוצצים על רחבת בית הכנסת מאחורי האוהל. אנו פונים ל'יושבי הקרנות': נשמח מאד שתכנסו לבית הכנסת ותשתתפו בתפילה עם הציבור. אם אינכם יכולים להישאר בבית הכנסת (מסיבות כאלה ואחרות), רדו לרחבה התחתונה או למדשאה המוצלת. כשיעלה בידכם – הנכם מוזמנים להיכנס שוב לתוך בית הכנסת. הישיבה והדיבורים סביב האוהל מאוד מפריעה למתפללות – אנא התחשבו בהן. ” ויה”ר שיקויים גם בנו הדרש: ”איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק” – ושנזכה לאמר לדבק טוב הוא – ”טוב לידבק באלוה של זה” ויקויים בנו ”ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אוהבי... אל תירא כי עמך אני” (ישעיהו מא')

אמר חת'מה טובה! – וצדת דת

’חדש ימ'נו כקדמ’

אנו רוצים לחדש ולקדם את המנהג של ברכת הקבוצה לבני/ בנות המצווה. החל משבת בראשית נעניק לחוגגים את מתנת הקבוצה בצרוף ברכה קצרה לאחר קריאת התורה. אנו מבקשים מהורי החוגגים להודיע למרכזת ו' חינוך על מועד האירוע רצוי לפחות שבועיים לפני האירוע. שנדע שמחות לרב

וצדות ח'נוק ודת

”מנהרת הלמן”

‘מוסר העבודה’ תמיד היה נושא טעון. האם בעבר המצב היה טוב יותר? --להלן דיווחו של ‘מרכז המשק’ לעלון- תשרי תשכ”ו (1965). מסתבר, שישנם מיתוסים שקל מאד להפריכם..

=====

העונה הבוערת

בעית הגיוסים למטע – לפני שאגש לעצם הדיון בועדת המשק, אסכם את הרקע לדיון זה. גיוסים אינם פטנט לסעד, ואף אנו לא התחלנו בהם לפני שנה. השינוי היחידי שחל לפני שנה היה שניסינו להכניס את הגיוסים לתוך מסגרת מסודרת כדי שנוכל להתחשב בהם בתכנון הקטיפים במטע ולא רק להשתמש בהם במקרי חירום לצורך הצלת הפרי שכבר נשר או עומד לנשור. התחלנו בכך לפני שנה בעונת קטיפת התפוחים.

יחד עם זאת היתה כונת המוסדות לא ליצור מסגרת מוגדרת וקשוחה, אלא להסתמך על רצונם הטוב של החברים.

בתחילת קטיפת השזיפים לפני שנה היתה הענות מלאה והתלהבות גדולה. ההענות הכמעט מלאה נמשכה במשך כל עונת קטיפת השזיפים. בגיוסים הראשונים לקטיפת התפוחים עדין היו תוצאות טובות, אך בהמשך הגיוסים החלה העדרות גדולה של חברים מההופעה לגיוסים. סימנו את העונה עם הופעה של פחות מ- 50% מכלל הרשומים והיו ימים עם הופעה של -25%.

תופעה זו גרמה, ובצדק, להתמרמרות רבה בין אלה שהופיעו לגיוסים, אותו חבר שהופיע פעם ופעמיים לגיוס, כאשר חברו נשאר בלי כל סיבה לשחק על הדשא עם ילדיו, הרגיש את עצמו במצב טפשי למדי- במיוחד שלא באה שום תגובה לגבי אלה שלא הופיעו.

עם התחלת הקטיפים השנה, חשבנו לתומנו שתופעת ההעדרות מהגיוסים היתה רק תופעה של סוף העונה, והשנה, כבשנה שעברה, נתחיל את הגיוסים עם אותה ההתלהבות ואותה תנופה. לצערנו היתה המציאות שונה ומאכזבת. במילים אחרות היתה נסיגה גדולה מאד ביחס הצבורי לגבי הגיוסים והסיבות מובנות.

מספר לא מבוטל של חברים הצליח לזכור את הפטנט של אי הופעה מהשנה החולפת כבר בתחילת עונת הגיוסים והאחרים מלאו את הפסוק ”וירא כי טוב ויעש גם הוא כן”.

ועדת משק דנה בנושא והחליטה להמליץ בפני האסיפה לראות את הגיוסים כאמצעי קבוע לעזור לנוטעים להתגבר על הקטיפים וזאת כדי להקטין ולצמצם את הזדקקותנו לעבודה שכירה. הגיוסים יהיו חובה על כל אחד ודינם יהיה כדין יציאה רגילה לעבודה. עבוד כל הפרטים הטכניים הקשורים לגיוס הוטלו על המזכירות.

לשרה ולאשר צברון לשושנה ולראובן צברון ולכל המשפחה
מזל טוב להולדת הנכדה - נינה
בת אורז ולנתנאל הויזמן

לחמוטל ולנצט אבן-חן
מזל טוב להולדת הבת
שתזכו להרבה שמחה ונחת!

למתי וליהודה רפפורט
מזל טוב להולדת הנכד
בן לאלה ולצידו בן צבי

משבי רוח - דברי האת ומחשבה

אנו מתכבדים להזמינכם ליום עיון לרגל צאת ספרו של יוסקה אחיטוב ז"ל,
הספר יצא בסדרת 'יהדויות' של מכון הרטמן בשיתוף מרכז יעקב הרצוג.

ערב העיון יתקיים בחול המועד סוכות, יום שני, י"ט בתשרי תשע"ד (23.9.13)
בחדר האוכל של קיבוץ עין צורים, כיבוד בסוכה

16.15- 15.45 מפגש רעים וכיבוד קל בסוכת קיבוץ עין צורים

16.15 ברכות

הרב ד"ר דניאל הרטמן - נשיא מכון שלום הרטמן
ד"ר נח חיות - מנהל מרכז יעקב הרצוג

16.30 - 17.30 מושב פתיחה

ד"ר גילי זיוון: יוסקה אחיטוב - איש של אהבה וביקורת
פרופ' מנחם פיש: ביקורת מלגו ולבר

17.30 - 18.30 מושב ראשון: מוסר ולאומיות

מנחה: ד"ר גבי ברזילי
ד"ר אריאל פיקאר: בין ריבונות לרבנות
יואל קרצ'מר: מוסר, חינוך ויושר אינטלקטואלי

18.45 - 19.45 מושב שני - הלכה ונשים

מנחה: חגית ברטוב

ד"ר רונית עיר-שי: שיח דתי בלתי אשלייתי - על מעמד עבירת האינוס במחשבת חז"ל
והרמב"ם

טו"ר רבקה לוביץ: בעיית הממזרות והצעות לפתרונות

20.00 - 20.30 דברי סיום

פרופ' אבי שגיא: יוסקה אחיטוב - הגות אישית מחויבת

מכון שלום הרטמן
SHALOM HARTMAN
INSTITUTE

